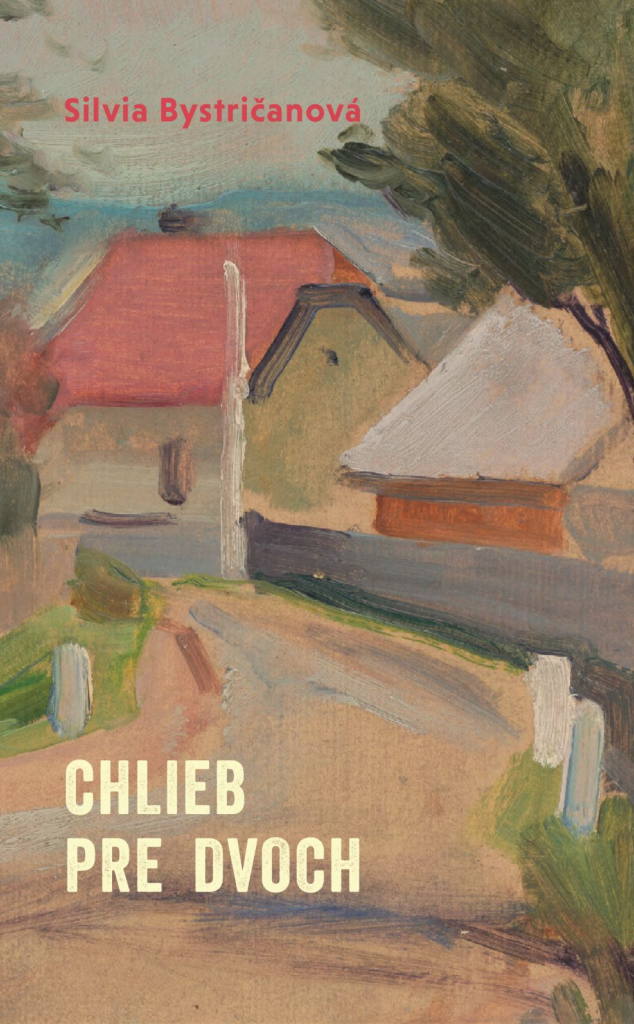
Silvia Bystričanová

CHLIEB PRE DVOCH

CHLIEB PRE DVOCH

Silvia Bystričanová

CHLIEB PRE DVOCH

slovart

Copyright © Silvia Bystričanová 2026
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2026

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-7893-1

Túto knihu venujem tým,
ktorí nestratili schopnosť počuť, počúvať, postarať sa
a
vstupujú si do svedomia, ale nikdy proti svojmu svedomiu.

„Náhoda je spôsob, ako môže Boh zostať anonymný.“
Albert Einstein

Prológ
(Stalo sa, aby sa mohlo stať)

Bolo pol druhej. Díval sa na pacientku s vedomím, že ju už niekoľko minút nepočúva. Vedel naspamäť všetky jej sťažnosti na svoje staré telo a naučeným, nič nehovoriacim jemným úsmevom prikývol zakaždým, keď sa dáma v rokoch posťažovala, ako sa jej ťažko ráno vstáva z postele, ako takmer nechodí von, pretože jej brnia chodidlá. Vedel, že pre starú paniu je viac ako liek očný kontakt a súhlasné prikyvovanie obvodného lekára. Niekto sa jej pozerá do očí, a to vo svojom vysokom veku považovala za vzácnosť. Možno sa staroba začína práve vtedy, keď začneme byť prehliadaní. Systém lekára Adama Brúdera dotlačil k tomu, že mal na jedného pacienta v priemere sedemnásť minút. Bol to čas, ktorý akceptovali nielen poisťovne, ale aj ďalší pacienti v čakárni. Do zdravotnej karty napísal odporúčanie na odborné vyšetrenie k neurológovi a pacientke pripomenul aj kontrolu u diabetológa. Odprevadil ju k sestričke, ktorú očami prosil, aby dnu aspoň na chvíľu nikoho ďalšieho nevpustila. V piatok o pol druhej sa cítil ako obchytaný chlieb, ktorý na polici v obchode pred záverečnou už ani nevonia.

S rukami za hlavou sa vystrel v kresle a dušoval sa, že v pondelok bude všetko inak. Bude pozorný a pri každom jednom pacientovi si spomenie na Hippokratovu prísahu.

Prisahám pri Apolónovi, bohovi lekárstva, pri Asklépiovi, Hygieii a Panakei aj pri všetkých bohoch a bohyniach a dovolávam sa ich svedectva, že túto prísahu a tieto záväzky budem podľa svojich síl a svedomia poriadne dodržiavať.

Do ordinácie vošla zdravotná sestra Eliška, akoby aj ona chcela byť svedkom Brúderovej prísahy, a položila pred neho pohár studenej minerálky. Pracovali spolu viac ako osem rokov a za ten čas si vôbec nevšimol, že ho ticho milovala. Obdivoval síce jej povahu aj schopnosť riešiť konflikty v čakárni, za čo ju často pochválil, no videl ju len ako dobrú zdravotnú sestru. Eliška Dufalová si posledné roky dennodenne umývala vlasy len preto, že Brúder kedysi spomenul, ako má rád vôňu čerstvo umytých vlasov. Nikdy k jej vlasom neprivoňal, preto s tým po čase chcela prestať, ale uvedomila si, že to, čo robila najskôr preňho, robí dnes pre seba. Snažila sa nedívať sa mu dlho do očí, aby neprezradila svoje city, a chránila ho pred návalom pacientov tým, že veľa ich požiadaviek vybavila sama. Veril jej a ona verila tomu, že ako ambulancia majú najlepšiu povesť na poliklinike práve preto, že spolu ladia energiou aj postojom k čestnosti a spravodlivosti.

„Koľko ľudí je ešte v čakárni?“ opýtal sa unaveným hlasom.

„Myslela som, že už nikto, ale sklamem vás. Ešte jeden. Naposledy bol u nás pred troma rokmi kvôli nejakému potvrdeniu, takže predpokladám, že aj dnes to bude šup-šup.“

„Posledný. To znie dobre. Sem s ním,“ usmial sa, otvoril okno dokorán a urobil tri drepy, aby povzbudil cievy a zlepšil prekrvenie nôh.

Vo veku štyridsaťosem rokov si dával záležať na tom, aby sa udržiaval vo forme. Bol presvedčený o tom, že tučný lekár nemá právo rozprávať pacientom s vysokým krvným tlakom či cukrovkou, aby schudli.

Z okna polikliniky dobre videl na ulicu. Parkovisko bolo takmer prázdne, len kde-tu nervózne čakali rodinní príslušníci na lavičkách či opretí o auto ako taxikári na posledných pacientov toho dňa. Usmial sa. Tešil sa na víkend aj na kolegyňu z krčného, ktorá ho desaťminútovým monológom presvedčila, aby s ňou večer išiel na koncert jej obľúbenej kapely, ktorú nepoznal. Na jeho vkus bola kolegyňa veľmi dominantná, ale povedal si, že dá tomu zo zvedavosti šancu. Ženy vedia mať veľa podôb. Koľko šiat v skrini, toľko rôznych prevlekov. Často stačí len čakať, kým vystriedajú svoje obľúbené kúsky, a keď sa mužovi vo všetkých predvedú, pôjdu donaha pred ním aj pred sebou.

Z úvah o kolegyni ho vytrhlo jemné zakašľanie. Presne také, akým chceme na seba slušne upozorniť, keď si nás nevšímajú, ale zároveň nechceme pôsobiť nedočkavo.

„Dobrý deň, posaďte sa, pán… *posledný*," pozrel sa do zdravotnej karty na meno pacienta a rýchlo dodal, „pán Fatum. Čo vás trápi?"

„Pán doktor, bolí ma hlava. Veľmi."

Brúder nadvihol obočie, o niečo dlhšie sa na muža zahľadel a až vtedy si uvedomil, že môžu byť v rovnakom veku. Nazrel opäť do zdravotného záznamu na dátum narodenia, aby si potvrdil správnosť svojho odhadu. Ján Fatum bol štíhly muž s nezapamätateľnou tvárou, ale so zapamätateľným menom.

„V piatok bolí hlava aj mňa. Pili ste dnes dosť tekutín?" spovedal pacienta, kým mu meral krvný tlak.

„Dosť."

„To počúvam denne. Dosť je z mojej skúsenosti pri niektorých pacientoch málo. Tlak máte v norme," skonštatoval, kým listoval v takmer prázdnej zdravotnej dokumentácii.

„Vy ste, človeče, zdravší ako väčšina našich pacientov."

„To je asi pravda, pán doktor, ale mňa hlava nikdy takto nebolela."

„Všetko je raz prvýkrát."

Pozrel sa letmo na hodinky a spomenul si, že pred koncertom chcel stihnúť barbera. Je to jeho pacient a zvykne ho ostrihať aj bez objednania. Tých pár vlasov, čo má, mu zostrihá skôr, ako si sadne do kresla.

„Takto sa dohodnime, pán Fatum. Cez víkend si poriadne oddýchnete, budete piť veľa tekutín, a ak bolesť hlavy neprejde, prídete v pondelok ráno na krv a potom vás pošlem k špecialistovi."

Fatum prikývol, sklonil hlavu a odkašľal si, akoby sám seba presviedčal, že sa síce necíti zdravo, ale kašľať mal asi na lekárov. Odišiel z ambulancie presne tak, ako to predpovedala zdravotná sestra Eliška. Šup-šup.

Kým za ním zamykala dvere ambulancie, Adam Brúder sa už stihol vyzliecť z lekárskeho plášťa a prezuť si topánky.

„Eliška, nechajte všetko tak a utekajte domov. Dnes vám predsa príde dcéra z internátu."

„Neponáhľam sa. Neviete si ani predstaviť, koľko energie ma stojí, mať cez víkend v dvojizbovom byte pubertiačku. Nemám sa kam skryť pred jej pohŕdavým pohľadom ani pred jej neznesiteľným ťahavým to-ne-rieš."

Komicky napodobnila dcérin hlas aj jej unudený výraz tváre. Brúder sa schuti zasmial, aj keď vedel, že Eliška to ako samoživiteľka nemá ľahké. Občas medzi rečou čo-to spomenula o ich súžití, ale nikdy sa nesťažovala. Patrila k ľuďom, pre ktorých je dôležité zachovať si akúsi hrdosť a potrebu ticho sa popasovať s každým problémom, aby mohli byť na seba pyšní. Každý z nás potrebuje byť na niečo hrdý, pretože tento dôstojný vzdor je nádejou do budúcnosti, aj keď výhľady na ňu sú nejasné. Obdivoval Eliškinu výkonnosť a životaschopnosť, ktorú v dnešných náročných časoch považoval za nutnosť k prežitiu.

Zavrel kufrík, do skrinky odložil fonendoskop a popritom si pískal Drupiho pieseň *Piccola e fragile*. Kým sa cestou do práce presúval v rannej zápche, počúval rádio a jeho

myseľ sa potom celý deň nevedela zbaviť refrénu tejto nákazlivej piesne, ktorý ho prenasledoval ako pes hľadajúci domov. *Cosi piccola e fragile mi sembri tu e sto sbagliando di più.*

Cez otvorené okno započul vystrašený ženský hlas. Prestal si pískať a spozornel.

„Pomoc! Zavolajte niekto záchranku!"

Staršia žena stála pri lavičke a kričala o pomoc, akoby si neuvedomovala, že stojí pred budovou plnou lekárov. Neschopná konať, obracala sa na ľudí na parkovisku. Rozplakala sa, ale to už z polikliniky vybehli tí, čo prvú pomoc profesionálne ovládajú. V okne na treťom poschodí stál Brúder s Eliškou a nemo sledovali, ako skupina ľudí bojuje o čísi život. Po chvíli to Eliška nevydržala a vybehla z ambulancie, nečakala ani na výťah, zbehla po schodoch a zadýchaná zastala v úzadí tých, na ktorých sa obraciame, keď život visí na vlásku a sekundy sú večnosťou. Vrava stíchla, napätie sa zmenilo na lepkavé ticho a slovo *exitus* sa plazilo pomedzi ľudí ako zákerný had, ktorý ušiel z raja.

Eliškine oči zmätene hľadali okno, v ktorom stál Brúder. Jej spustené plecia a dlhý vyľakaný pohľad mu prezradili, čie nehybné telo leží pod plachtou. Práve bol svedkom toho, ako zomrel jeho pacient Ján Fatum, muž s nezapamätateľnou tvárou.

Svet Adama Brúdera sa zmenšil na plochu, kde ležalo nehybné telo. Všetky zvuky sa odrazu spojili do jediného monotónneho šumenia, ktoré postupne prešlo do tichého výkriku svedomia.

Čo si to urobil?!

Svedomie vydáva obvinenie a myšlienky ho obhajujú. Sú ako rozhádaní súrodenci jednej mysle.

Za to môžeš ty!

To nie je pravda!

Mal si sa mu viac venovať práve preto, že patrí k tým, čo sa nesťažujú!

Dohodli sme sa predsa, že príde v pondelok.

Neklam sa, dobre vieš, že si ho ako pacienta odflákol!

Myšlienky sebaobhajoby slabli, až napokon onemeli a do boľavého ticha naňho prstom ukazovalo vlastné svedomie.

Tvoja vina.

1

Osud po latinsky na päť písmen

Do odletu zostávalo päť hodín. Potreboval čo najrýchlejšie utiecť z mesta od pohľadov kolegov, ktoré si prekvapivo pripúšťal viac, ako očakával. Bol vďačný, keď doktor Bajza vzal zaňho zastupovanie, aj keď jeho chápavý pohľad pri podaní ruky mu veľmi nepomohol. Tušil, že momentálne je hlavnou témou každej ambulancie. Keď naňho kolegyňa z krčného v piatok večer do mobilu naliehala, nech sa pozviecha, že každému lekárovi predsa ktosi zomrie, len sa trpko usmial. Môže sa stať, že chirurgovi občas ostane niekto na stole, ale keď pacient odíde od všeobecného lekára, sadne si na lavičku a zomrie pár metrov od jeho ambulancie, to by sa predsa nemalo stať. Brúdera nezaskočila smrť, zastihlo ho vlastné svedomie.

Pozrel sa na hodinky, pas vložil do bočného vrecka tašky a pohľadom skontroloval byt. Posteľ zostala neustlaná a z drezu naňho ako nemá výčitka hľadela neumytá panvica. Večer nemohol zaspať, dlho sa prehadzoval, preto uprostred noci vstal, urobil si praženicu, aby zamestnal myseľ a všetky myšlienky sústredil len na jedlo. Aj keď sa mu napokon podarilo zaspať, ráno vstal nevyspatý. Chcel odísť čím skôr, kým mesto spí a susedia víkendovo leňošia v posteliach. Uvedomoval

si, že ak panvicu neumyje, po návrate ho bude vítať smrad zaschnutých vajíčok, ale bolo mu to jedno. Zamkol byt, zbehol po schodoch a dúfal, že nikoho známeho cestou k autu nestretne. Mal silnú potrebu mlčať, pretože len vtedy mal pocit, že umlčí aj svedomie. Človek sa vie rafinovane klamať, aby predišiel sklamaniu zo seba. Tento vnútorný konflikt ho nútil utiecť z prostredia, ktoré mu pripomínalo vlastné zlyhanie. Nepremýšľal, kam pôjde, kúpil si letenku na najbližší let, a bol rozhodnutý nechať sa prekvapiť, kam ho nový deň zavedie.

Vír vzduchu na parkovisku vzal do výšky prach. Už pár týždňov v meste nepršalo. Prachový opar sa neúnavne tlačil ľuďom do očí a cez otvorené okná aj do bytov, akoby chcel dať najavo, že prach je večný, a preto sa s ním nedá bojovať. Zmetieš ho z auta či okenice, ale aj tak sa rozptýli v ovzduší, aby o chvíľu dosadol o kúsok ďalej. Neviditeľne sa pohybuje pomedzi ľudí a smeje sa im, že časom sa aj oni na prach obrátia.

Otočil štartovacím kľúčom. Prudko sa odpichol, akoby rýchlosť jazdy závisela od ďalšieho prežitia. Cesta v meste bola skoro ráno ešte prejazdná, bol dobrý šofér, preto si mohol dovoliť ísť rýchlejšie, ako umožňovali predpisy. Možná pokuta za prekročenie rýchlosti bola preňho v tej chvíli nepodstatná, rýchla jazda ho upokojovala, pretože všetky myšlienky sa sústredili na sledovanie stredovej čiary na ceste. Odbočil. Z príjazdovej cesty sa vyrútil podobný cestný pirát ako on a Brúder mal čo robiť, aby ubrzdil auto aj všetky nadávky, na ktoré si v tej chvíli spomenul. Srdce sa mu rozbúchalo ako kolibrík uväznený medzi rebrami. Pevnejšie stisol volant, aby dostal auto aj telo opäť pod kontrolu. Uvedomoval si, že sa práve ocitol v rukách vyššej moci a premkol ho zvláštny pocit, akoby všetko malo svoj zmysel a poriadok. Posledný úsek cesty pred letiskom premávka zhustla. Parkovisko bolo takmer plné, a aj keď si veľmi prial nechať auto v tieni stromu, nepodarilo sa. Zaparkoval vedľa vysokého ikonického

landrovera, ktorý pôsobil skôr ako agresívne vojenské vozidlo než ako rodinné auto. Vystúpila z neho žena, ktorá bola o sebe presvedčená, že je atraktívna, a jej partner jej ten pocit financoval u plastického chirurga. Pri pohľade na jeho anabolikami dotované svaly sa Brúder rozhodol počkať v aute, kým si vyložia objemnú batožinu. Pozoroval ich, ako sa ustavične o niečom dohadujú a veľkými gestami bojujú o svoje pravdy. *S takýmito a im podobnými mám sedieť niekde pri plážovom bare? S nimi mám prísť na lepšie myšlienky? Čo som si myslel, že pri mori umlčím svedomie pripitým smiechom? A čím sa dá umlčať svedomie?*

Čím dlhšie sa díval na umelú afektovanú ženu s mužom, ktorý ju už dávno nezaujímal, lenže bohatšieho zatiaľ nestretla, tým viac si uvedomoval, že potrebuje byť s obyčajnými ľuďmi. Obyčajnými v tom najčistejšom zmysle slova. S ľuďmi, ktorí poctivo žijú každodenný život, akoby nepovšimnutý inými, ale žijú ho s veľkou chuťou. V tej chvíli sa mu pred očami vynoril obraz dvoch ľudí. Matkina sestra Hedviga s manželom Cyrilom. Boli bezdetní a každé prázdniny si ho v detstve brali k sebe až do veku, kým o to stál. U nich na lazoch zažil prvý bozk aj prvú opitosť, prvú bitku o dievča aj pád zo stromu, ktorý potom Cyril vypílil, lebo zistil, že je vnútri prachnivý. Už si ani nepamätal, kedy ich naposledy videl, ale spomenul si, ako mu na promóciách málovravný Cyril poklepal po pleci a povedal, aby k nim prišiel hocikedy, keď sa mu čo len trochu zažiada, a vtisol mu do ruky kľúč od domu. Vraj preto, keby náhodou neboli doma. Lenže oni boli doma vždy, aspoň jeden z nich určite. Pri spomienke na Cyrila a drobnú Hedvigu sa mu tvár rozžiarila širokým úsmevom. Vedel, čo musí urobiť. Tak rýchlo, ako si kúpil letenku, vyštartoval z letiskového parkoviska.

Po viac ako hodine jazdy zišiel z diaľnice na cestu prvej triedy, spomalil a krajina sa mu otvorila dokorán. Uvedomil si, ako rýchlo sa svet mení, ako veľmi sa on zmenil. Stromoradie

popri ceste za tie roky kamsi zmizlo a zeleň nahradili katalógové domy s upravenými dvormi. Prepadla ho nezvyklá obava, či u Cyrila nájde obrázky z detstva a či aspoň milované lazy zostali nedotknuté časom a explóziou zmeny.

Koniec cesty prvej triedy mu pripomenul, že sa blíži do cieľa. Zostávalo mu prejsť ešte dvesto metrov po úzkom páse pôdy vysypanom štrkom, ktorý viedol k domu Cyrila a Hedvigy. Niekto by to mohol nazvať koncom sveta, ale pre týchto dvoch takmer sedemdesiatnikov to bol stred zeme. Adamovi sa uľavilo, keď zbadal starú červenú strechu, zo severnej strany miestami obrastenú machom. Na prvý pohľad sa tu nič nezmenilo. Trávou zarastený dvor s nášľapnými kameňmi, ktoré boli akýmsi prírodným typom chodníka smerujúceho k domu. Pred domom sa vynímal záhon oranžových ľalií, pomedzi ktoré sa tmolili hnedé sliepky, ako si pamätal z detstva. *To je dobre! Nezmenilo sa osadenstvo dvora ani farby.*

Auto zaparkoval v tieni mohutného stromu. Ten dub si veľmi dobre pamätal. Sadil ho s Cyrilom v deň, keď musel vypíliť spráchnivený starý strom, ktorý Hedviga milovala, a chcel, aby na to čo najskôr zabudla, preto doniesol z lesa asi trojmetrový dubový mládnik, ktorý sa dobre ujal.

Dlho stál pod stromom a pozeral sa do koruny, ako sa svetlo hrá s listami a kreslí na zem pohyblivé tiene. Nevšimol si, že z okna domu ho spoza záclonky pozoruje Cyril. Cestou k domu premýšľal, prečo sem prestal chodiť, keď to tu mal tak rád. Mohol sa vyhovoriť na zaneprázdnenosť a časté služby, mohol sa vyhovoriť na čokoľvek, ale pravda bola taká, že zlenivel. Pohodlie vymenil za jednotvárnosť, ktorú si za tie roky ani nevšimol. Bol pripravený na vyčítavý pohľad príbuzných a nemal v úmysle brániť sa, pretože si kritiku oprávnene zaslúžil. Vošiel do domu, kde ho privítala vôňa byliniek, ktoré Hedviga sušila na napnutých sieťach v predsieni. Usmial sa. *Aj toto si pamätám.*

Zaklopal na ťažké dubové dvere, nečakal na dovolenie a vstúpil.

„Dobrý deň, strýko Cyril."

S miernou obavou si premeral muža sediaceho za stolom. Vedel, čo starnutie robí s človekom, a bol rád, že čas bol k Cyrilovi milosrdný. Zostarol do príjemnej podoby a v očiach si udržal tichý pokoj, ktorý mal na ňom odjakživa rád.

„Bolo odomknuté, tak som vošiel," povedal jemne rozpačito.

„Chlapče, vieš predsa, že tu na planine sme cez deň nikdy nezamykali."

Podal mu zrobenú ruku a druhou ho silno objal.

Žiadne výčitky, len čistá radosť zo zvítania. Adam sa pozbieral po kuchyni a musel si priznať, že ho dojalo nielen to, ako ho Cyril prijal, ale aj to, že sa tu nič nezmenilo. Akoby títo dvaja zakonzervovali čas aj všetko v dome. Nábytok, vône aj pokoj.

„A kde je Hedviga?"

„Išla dolu do dediny. Chodí spievať so skupinou žien na pohreby."

„Tak predsa sa tu niečo zmenilo," v hlase už mal uvoľnenosť a na tvári jemný úsmev.

„To áno. Odkedy chodí častejšie na pohreby, prestala na nich plakať. Tvrdí, že sa jej už nezdajú také ťaživé."

Starý muž sa pozorne zahľadel na Adama, na tvár strhanú ako po prebdených nociach. Pohľad mal rovnako mäkký ako jeho žena. Mali to v ich rodine mnohí. Možno práve preto si ho Hedviga tak obľúbila. Videla sa v ňom. Niektorých príbuzných máme radšej a nepotrebujeme si to obhajovať.

„Cyril, môžem u vás na pár dní zostať?"

„Zostaň, dokedy chceš," povedal, pričom nemal v úmysle vyzvedať.

Všetko podstatné mu videl v tvári. Smútok sa utajiť nedá.